

חוק שיקום נכי נפש בקהילה, התש"ס-2000¹

1. מטרתו של חוק זה לשקוד על שיקומם ושילובם בקהילה של נכי הנפש כדי לאפשר להם להשיג דרגה מרבית אפשרית של עצמאות תפקודית ואיכות חיים, תוך שמירה על כבודם ברוח חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.

מטרה

2. בחוק זה -

הגדרות

(תיקון התשס"ח)

"ועדת שיקום אזורית" - ועדת שיקום אזורית, שהוקמה לפי סעיף 13; "מרפא בעיסוק" - מי שהמנהל הכללי של משרד הבריאות הכיר בו בכתב שהוא מרפא בעיסוק לענין חוק זה;

"נכה נפש" - תושב ישראל הסובל מהפרעה נפשית;

"סל שיקום" - סל שירותי שיקום בתחומים המנויים בתוספת;

"עובד מקצועי" - כל אחד מאלה: פסיכיאטר, פסיכולוג, עובד סוציאלי, מרפא בעיסוק, עובד סיעודי, וכן כל בעל מקצוע שהכיר בו המנהל הכללי של משרד הבריאות בהודעה ברשומות כעובד מקצועי לענין חוק זה;

"עובד סיעודי" - מי שרשום בפנקס לרישום סגל סיעודי לפי פקודת בריאות העם, 1940;

"פסיכולוג" - מי שרשום בפנקס הפסיכולוגים לפי חוק הפסיכולוגים, התשל"ז-1977;

"פסיכיאטר" - רופא שהוא בעל תואר מומחה בפסיכיאטריה או בפסיכיאטריה של הילד והמתבגר לפי פקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל"ז-1976;

"שיקום" - תהליך המכוון במסגרת הקהילה לפיתוח היכולות והמיומנויות של נכה הנפש, כדי להבטיח לו דרגה מרבית אפשרית של עצמאות תפקודית ואיכות חיים, והמלווה במעקב רפואי, לרבות כל אחד מאלה:

(1) מימוש זכויותיו של נכה הנפש בתחום הדיור, התעסוקה, הלימודים וההכשרה המקצועית;

1. ס"ח 1746, התש"ס (21.7.2000), עמ' 231.

תיקון: ס"ח 2172, התשס"ח (30.7.2008), עמ' 730.

2. החל ביום 30.1.2010 תוחלף ההגדרה "מרפא בעיסוק" בנוסח הבא: "מרפא בעיסוק" - כהגדרתו בחוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות, התשס"ח-2008.

(2) הכשרה לפיתוח מיומנויות חברתיות וניצול שעות הפנאי של נכה הנפש;

"שירות שיקום" - שירות שמטרתו לקדם את שיקום נכה הנפש;
"תכנית שיקום" - תכנית לשיקום נכה נפש מסוים, שקבעה לו ועדת השיקום האזורית בהתאם לסל שיקום;
"תקנות לקביעת אחוזי נכות" - תקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשט"ז-1956;
"השר" - שר הבריאות.

3. (א) נכה נפש, שמלאו לו 18 שנה, והסובל מנכות רפואית בשל הפרעה נפשית, או מי מטעמו, רשאי לפנות לוועדת שיקום אזורית לקביעת זכאותו של הנכה לתכנית שיקום לפי חוק זה; הפניה תלווה בחוות דעת מקצועית של פסיכיאטר הקובעת כי מבקש השיקום זקוק, עקב נכות זו, לשירותי שיקום.
(ב) נכות רפואית בשל הפרעה נפשית לענין סעיף קטן (א) היא נכות בשיעור של 40% לפחות, שנקבעה לפי פריטים 33 או 34 בתוספת לתקנות לקביעת אחוזי נכות, בידי אחד מאלה:

(1) פסיכיאטר, שהסמיך השר, לפי הכללים, המבחנים ואמות המידה שנקבעו בתקנות לקביעת אחוזי נכות;
(2) מי שהוסמך לקביעת אחוזי נכות לצורך תשלום גמלה לפי הוראות פרק ה' או ט' לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995.

4. השר ימנה מועצה ארצית לשיקום נכי נפש בקהילה (להלן - המועצה) של 23 חברים והם:

(1) נציג השר, שהוא עובד משרדו, והוא יהיה היושב ראש;
(2) פסיכיאטר שהוא נציג הארגון המייצג, לדעת השר, את המספר הגדול ביותר של פסיכיאטרים;
(3) פסיכולוג שהוא נציג הארגון המייצג, לדעת השר, את המספר הגדול ביותר של פסיכולוגים;
(4) עובד סוציאלי שהוא נציג הארגון המייצג, לדעת השר, את המספר הגדול ביותר של עובדים סוציאליים;
(5) מרפא בעיסוק שהוא נציג הארגון המייצג, לדעת השר, את המספר הגדול ביותר של מרפאים בעיסוק;

זכאות לשיקום

המועצה הארצית לשיקום

- (6) עובד סיעודי שהוא נציג הארגון המייצג, לדעת השר, את המספר הגדול ביותר של עובדים סיעודיים;
- (7) שני נציגים של ארגונים המייצגים, לדעת השר, את נכי הנפש;
- (8) שני נציגים של ארגונים המייצגים, לדעת השר, את המשפחות של נכי הנפש;
- (9) שמונה נציגי הממשלה, לפי ההמלצה של כל אחד מהשרים האלה מבין עובדי משרדם:
- (א) שר הבינוי והשיכון;
- (ב) שר העבודה והרווחה;
- (ג) שר האוצר;
- (ד) שר החינוך;
- (ה) שר המשפטים;
- (ו) שר הביטחון;
- (ז) השר לקליטת עליה;
- (ח) שר התעשייה והמסחר;
- (10) נציג מרכז השלטון המקומי;
- (11) נציג שהוא עובד המוסד לביטוח לאומי, לפי המלצת המנהל הכללי של המוסד לביטוח לאומי;
- (12) שלושה נציגים של המוסדות המוכרים להשכלה גבוהה כמשמעותם בחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958 (להלן – מוסדות מוכרים להשכלה גבוהה), שהם בעלי השכלה בתחומים הקשורים לשיקום נכי נפש בקהילה; הנציגים לפי פסקה זו ייבחרו בהמלצת המוסדות הקיימים, ובהעדר המלצה כאמור, בידי השר.

5. תפקידי המועצה אלה תפקידי המועצה:

- (1) לייעץ לשר בנושא שיקום נכי נפש, לרבות בענינים אלה:
- (א) התוויית מדיניות שיקום ארצית רב-שנתית;
- (ב) תכנון שירותי השיקום בקהילה ושיפור איכותם, זמינותם ונגישותם וכן דרכים לקידום השוויוניות בכל אלה;
- (ג) פיתוח תכניות חינוך והסברה בקהילה, בכל נושא הקשור לנכי נפש;
- (ד) שינויים בסל שירותי השיקום;
- (ה) קביעת אמות מידה לנותני שירותי שיקום;

- (2) לקבל דיווח ונתונים בדבר ביצוע החוק;
(3) ליזום מחקרים בנושאי שיקום.
6. תברי המועצה יתמנו לארבע שנים ואפשר לחזור ולמנותם לתקופה רצופה נוספת, ובלבד שאחרי שתי תקופות מינוי רצופות לא יתמנה חבר מועצה כאמור לתקופה נוספת במשך ארבע שנים לפחות.
7. לא ימונה למועצה מי שהורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לשמש חבר המועצה.
8. חבר המועצה יחדל לכהן לפני תום תקופת כהונתו באחת מאלה:
(1) התפטר במסירת כתב התפטרות לשר;
(2) הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לשמש חבר המועצה;
(3) חדל להיות עובד המשרד הממשלתי או הגוף שאותו הוא מייצג במועצה.
9. השר רשאי להעביר חבר מועצה מכהונתו, לפני תום תקופת כהונתו, אם נבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו.
10. קיום המועצה, סמכויותיה, ותוקף החלטותיה לא ייפגעו מחמת שנתפנה מקומו של חבר מחברי המועצה או מחמת ליקוי במינויו או בהמשך כהונתו.
11. (א) ישיבות המועצה יתקיימו ארבע פעמים בשנה לפחות; יושב ראש המועצה או שלישי מחבריה רשאים לזמן ישיבת מועצה נוספת.
(ב) יושב ראש המועצה יזמן את הישיבות ויקבע את מועדן, את מקומן ואת סדר יומן, ובלבד שהוא יכנס ישיבה לפי דרישת חברי המועצה, כאמור בסעיף קטן (א), בתוך 21 ימים ממועד הדרישה.
12. (א) (1) המנין החוקי בישיבות המועצה הוא עשרה חברים ובהם היושב ראש;
(2) נפתחה הישיבה במנין חוקי, יהיה המשך הישיבה כדין בכל מספר נוכחים, ובלבד שבעת קבלת ההחלטות נכחו שלושה חברים לפחות ובהם היושב ראש.

(ב) החלטות המועצה יתקבלו ברוב דעות של החברים המשתתפים בהצבעה; היו הדעות שקולות, יכריע היושב ראש.
(ג) המועצה תקבע את סדרי עבודתה ככל שאלה לא נקבעו לפי חוק זה.

13. (א) השר יקים ועדות שיקום אזוריות, ויקבע את אזור פעילותן.
(ב) ועדת שיקום אזורית תמנה שלושה חברים, שהם עובדים מקצועיים, ולפחות שניים מהם מתחומים שונים; אחד מהם יהיה עובד מדינה והוא יהיה היושב ראש.

ועדת שיקום
אזורית

14. (א) ועדת שיקום אזורית תבחן את זכאותו של נכה נפש שפנה אליה או שענינו הובא בפניה לפי הוראות סעיף 3, לתכנית שיקום.
(ב) מצאה ועדת שיקום אזורית שנכה נפש זכאי לתכנית שיקום, תקבע לו תכנית שיקום, שתורכב משירותים הכלולים בסל השיקום ובהיקף שקבעה, כפוף להיקף השירות שנקבע לפי סעיף 25.

ועדת שיקום
אזורית - תפקידיה

(ג) ועדת שיקום אזורית רשאית לאשר לנכה הנפש החזר הוצאות נסיעה בתחבורה ציבורית לביצוע תכנית השיקום.
(ד) ועדת שיקום אזורית תעיין מדי שישה חודשים בתכנית השיקום שנקבעה לנכה הנפש כדי לעמוד על התאמת תכנית השיקום שנקבעה לו.
(ה) ועדת שיקום אזורית רשאית, בכל עת, על פי בקשת נכה הנפש או מי מטעמו, או על פי המלצת עובד מקצועי, לשנות את תכנית השיקום שנקבעה לו.
(ו) החלטות ועדת שיקום אזורית יתקבלו ברוב דעות החברים; היו הדעות שקולות - דעתו של היושב ראש היא המכרעת.
(ז) ועדת שיקום אזורית תקבע את סדרי עבודתה ככל שלא נקבעו לפי חוק זה.

15. (א) לצורך מילוי תפקידיה רשאית ועדת שיקום אזורית, לאחר שהתקיימו הוראות הדין, לרבות ההוראות הנוגעות לסודיות רפואית, להפנות נכה נפש לאבחון פסיכיאטרי תפקודי, לעיין בתיקו הרפואי, לשמוע ולקבל חוות דעת ממומחים בתחומים שונים, לשמוע את נכה הנפש, את בני משפחתו של נכה הנפש או אנשים אחרים בעלי ענין, וכן לדרוש מנכה הנפש או מנציגו כל מידע הדרוש לה, הכל כפי שקבעה.

ועדת שיקום
אזורית -
ממביותיה

(ב) ועדת שיקום אזורית רשאית לדרוש, בכל עת, מידע מכל אדם הנוגע לענין על מידת השתלבותו של נכה הנפש בתכנית השיקום, כפוף לכל דין.
(ג) נתבקש אדם למסור מידע כאמור - ישיב לוועדת השיקום האזורית לא יאוחר מארבעה עשר ימים מיום קבלת הדרישה, וזאת על אף האמור בכל דין האוסר מסירת מידע.

16. (א) השר יקים ועדות ערר מחוזיות ויקבע את אזור פעילותן.
(ב) כל ועדת ערר מחוזית תהיה בת חמישה חברים וזה הרכבה:
(1) אדם הכשיר להתמנות שופט שלום מתוך רשימה שערך שר המשפטים והוא יהיה היושב ראש;
(2) שלושה עובדים מקצועיים, כל אחד מתחום עיסוק שונה;
(3) נציג ציבור.
(ג) השר רשאי לקבוע כללים בדבר תנאי הכשירות לכהונה הנדרשים מחבר ועדת ערר, תקופת הכהונה וכללים להעברת חבר ועדת ערר מכהונתו.

ועדות ערר
מחוזיות

17. (א) על החלטת ועדת שיקום אזורית לפי סעיף 14 רשאי כל אדם הנוגע לענין, וכן השר או מי מטעמו, להגיש ערר; הערר יוגש בתוך ארבעים וחמישה ימים מהמועד שבו נמסרה לנכה הנפש או למי מטעמו הודעה על החלטת ועדת השיקום האזורית.
(ב) ועדת הערר המחוזית תדון בערר לא יאוחר משישים ימים מיום הגשתו.
(ג) ועדת הערר המחוזית רשאית לאשר את ההחלטה נושא הערר, לבטלה או לשנותה.
(ד) החלטות ועדת הערר המחוזית יתקבלו ברוב דעות החברים.
(ה) ועדת הערר המחוזית תקבע את סדרי עבודתה ככל שאלה לא נקבעו לפי חוק זה.

הגשת ערר

18. אדם שהגיעה אליו ידיעה לגבי נכה נפש תוך כדי מילוי תפקידו או במהלך עבודתו למי חוק זה, ישמרנה בסוד, יפעל לפי הוראות כל דין, ולא ימסור אותה אלא לצורך מילוי הוראות חוק זה.

שמירת סודיות

19. השר יפעל למתן שירותי מידע זמינים בכל הנוגע לזכויותיהם של נכי הנפש לפי חוק זה, לרבות שירותי השיקום העומדים לרשותם והנותנים אותם.

שירותי מידע

- שינוי סל השיקום**
20. השר, בהתייעצות עם שר האוצר, רשאי בצו להוסיף על סל השיקום המפורט בתוספת, ובאישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת לגרוע ממנו.
- שירותי שיקום ניסיוניים**
21. השר, או מי שהוא הסמיך לכך, רשאי לאשר הפעלת שירותי שיקום שאינם נמנים בסל השיקום, על בסיס ניסיוני, לבחינת התועלת השיקומית שלהם, ובלבד שעלות הפעלתם הכוללת לא תעלה על 5% מהתקציב השנתי לשיקום על פי חוק.
- סמכות שיפוט**
22. לבית דין אזורי לעבודה תהא סמכות ייחודית לדון בכל תובענה שעילתה בחוק זה.
- תקצוב**
23. תקציב שנתי לשיקום נכי נפש בקהילה לפי חוק זה ייקבע במסגרת הקצאה לתחום פעולה נפרד - "חוק שיקום נכי נפש בקהילה" בסעיף תקציב משרד הבריאות בחוק התקציב השנתי; לענין זה, "תחום פעולה" ו"סעיף תקציב" - כהגדרתם¹ בחוק תקציב שנתי, כמשמעותו בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.
- שמירת דינים**
24. חוק זה בא להוסיף על הוראות כל דין ולא לגרוע מהן.
- ביצוע ותקנות**
25. השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, ובאישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, רשאי הוא לקבוע -
- (1) לגבי התחומים המנויים בתוספת - את היקף שירות השיקום שיינתן, ואם היה שירות שיקום מסוים בתחום אחריותו של שר אחר, יתקין השר את התקנות גם בהתייעצות עם אותו שר;
 - (2) כי שירות שיקום מסוים יינתן תמורת תשלום, את גובה התשלום ואת דרכי גבייתו;
 - (3) כי שירותי שיקום מסוגים שקבע יינתנו על ידי נותני שירותי שיקום העומדים באמות מידה שקבע;
 - (4) את דרכי עבודתן של הועדות וחובת דיווח.
- תחילה**
26. תחילתו של חוק זה בתום שישה חודשים מיום פרסומו.

1. במקור נכתב "בהגרתם".

תוספת

(סל שיקום)

(סעיף 2)

א. תחום התעסוקה

סיוע בהפניה ובמימון של שירותי השיקום האלה:

- (1) אבחון – שירות לאבחון יכולתו העכשווית והגלומה של נכה הנפש;
- (2) מרכז שיקום מקצועי – שירות הנותן אבחון, הכשרה לעבודה והשמה במקום תעסוקה מתאים;
- (3) שילוב בעבודה:
- (א) שירות המסייע להשתלב בשוק העבודה החופשי כשכיר או כעצמאי;
- (ב) בתעסוקה נתמכת – שירות המסייע להשתלב בתעסוקה שיקומית מוגנת בשוק החופשי;
- (ג) במפעל מוגן – שירות תעסוקה שיקומית מוגנת למי שאינו מסוגל להשתלב בשוק החופשי;
- (4) מועדון תעסוקתי – שירות טרום תעסוקתי המשלב פעילות חברתית, קניית מיומנויות חיים ותעסוקה.

ב. תחום הדיור

- (1) סיוע בהפניה ובמימון של שירותי ליווי, הכשרה והשגחה במסגרת מגורים עצמאית ומוגנת של סוגי הדיור האלה:
- (א) דיור עצמאי – ליווי עובד סמך מקצועי או חונך;
- (ב) דיור לוויין – ביקורי בית, יום עד יומיים בשבוע;
- (ג) דיור מוגן – ביקורי בית, שלושה עד חמישה ימים בשבוע;
- (ד) דיור מוגן מתוגבר – ביקורי בית, שישה עד שבעה ימים בשבוע;
- (ה) הוסטל;
- (ו) הוסטל לצעירים;
- (ז) הוסטל מתוגבר;
- (ח) הוסטל כוללני;
- (2) סיוע בשכר דירה במסגרות הדיור האמורות בפסקה (1);
- (3) סיוע בשכר דירה במסגרת הדיור המוגן;
- (4) סיוע לרכישת ציוד ראשוני למגורים פרטניים בקהילה;

ג. תחום השלמת השכלה

סיוע בהפניה ובמימון של השירותים האלה:

- (1) אולפנים ללימוד עברית – אולפנים בעבור עולים חדשים בתנאים מיוחדים;
- (2) השלמת השכלה יסודית – כיתות לימוד רגילות ומיוחדות להשלמת השכלה יסודית;
- (3) השלמת השכלה תיכונית – כיתות לימוד רגילות ומיוחדות להשלמת השכלה תיכונית;
- (4) לימודי מחשב – מסגרות לימוד רגילות ומיוחדות ללימודי מחשב.

ד. תחום החברה והפנאי

סיוע בהפניה ובמימון של מועדונים חברתיים במסגרות רגילות ומיוחדות לבילוי חברתי והקניית מיומנויות חברתיות בשעות הפנאי.

ה. תחום המשפחות

- (1) ייעוץ, הדרכה והנחיה למשפחות נכי הנפש;
- (2) נופשונים – סיוע בהפניה ובמימון שהייה קצרת מועד במסגרת מגורים מיוחדת מוגנת בעבור נכי הנפש החיים דרך כלל עם משפחותיהם.

ו. תחום טיפול השיניים

סיוע בהפניה ובמימון טיפול שיניים – טיפול שיניים משמר וטיפול פרוטטי, בהתאם לאמות מידה שיקבע השר.

ז. תחום תיאום טיפול

מינוי מתאם טיפול שיהיה אחראי ליישום ותיאום מתן כל השירותים הניתנים לנכה הנפש.

אהוד ברק
ממלא מקום
שר הבריאות

אהוד ברק
ראש הממשלה

אברהם בורג
יושב ראש הכנסת

אברהם בורג
ממלא מקום
נשיא המדינה